

MALÝ sprievodca triedenia ODPADU

Viete aký je najlepší odpad?

Ten ktorý nikdy ani len nevznikne.

Prvým, základným pravidlom je **predchádzanie vzniku odpadu**. Keď odpad netvoríme, nemusíme sa ani zaoberať jeho triedením. Odpad je však nevyhnutnou súčasťou našich životov, skúsme sa preto pozrieť na jeho ďalšiu „púť“ a na to, ako ho tvoriť čo najmenej.

Čo je to odpad

Je to jednoducho čokoľvek, čo už nevyužívame, nechceme alebo sa už ani nedá použiť. Zamýšľate sa však niekedy nad tým, kde váš odpad končí? Vyhodením do koša nezmlizne len tak, len sa presunie inam. Už pri nakupovaní si volíme, aký odpad budú mať produkty na životné prostredie.

Aké typy odpadov vznikajú v domácnosti

Vieme, čo vyhadzujeme? Faktom zostáva, že podľa prieskumov by 70-80% z celkového množstva produkovaného odpadu bolo možné znovu použiť alebo recyklovať.

Takto vyzerá zloženie priemernej odpadovej nádoby podľa jednotlivých zložiek odpadu:

45% biologický odpad
využiteľný kompostovaním

14% papier
dobře recyklovateľný

11% plasty
dobře recyklovateľný

10% sklo
dobře recyklovateľné

4% textil
recyklovateľné v minimálnej miere

4% kovy
dobře recyklovateľné

4% anorganický odpad
dobře recyklovateľný

3% tetrapaky
dobře recyklovateľné

1% nebezpečný odpad
recyklovateľné v obmedzenej miere

4% zmesový odpad
nerecyklovateľný

Najdôležitejšie je vzniku odpadu **predchádzať** a až následne triediť a recyklovať. Snažíme sa o to, aby nám vznikalo minimum zmesového komunálneho odpadu. Aby sme to dosiahli, riadime sa 5 pravidlami, tzv. model 5R.

Čo je to model 5 R?

Model 5 R (z angličtiny) nám pomáha zabrániť vzniku zbytočného odpadu v našom každodennom živote.

Zameriava sa na prevenciu vzniku odpadu, efektívne využívanie toho, čo máme a aj na spracovanie toho, čo už naozaj nevyužijeme.

Nákres modelu 5 R v obrátenom trojuholníku

Podľa obrátenej pyramídy vidíme, že vrchné R by sme mali robiť najviac, aby sme posledné mohli robiť čo najmenej.

REFUSE

ODMIETNI

REDUCE

REDUKUJ

REUSE

ZNOVU VYUŽI

RECYCLE

RECYKLUJ

ROT

KOMPOSTUJ

Vysvetlenie každého „R“ samostatne

Refuse

Odmietnite čo nepotrebuje.

Ak si naozaj potrebujem niečo nové kúpiť, zamyslím sa nad obalom, pôvodom, kvalitou, férovosťou a spôsobom výroby a spracovania (čím menej vecí, tým menej problémov s opravami, upratovaním. Odmietam obaly a výrobky, ktoré vlastne nepotrebujem alebo neviem znovu využiť, vytriediť či skompostovať. Nejde len o nakupovanie. Reklamné letáky, darčkové predmety od firiem, perá, či jednorazové šampóny v hoteloch. Odmietnite na najbližšej firemnej akcii darčkovú tašku alebo napríklad nalepte na poštovú schránku „nehadzovať letáky“. Dáte tak najavo, že chcete aby firmy zmenili to, ako sa prezentujú. Čím viac nás bude odmieťať, tým skôr sa budú musieť firmy prispôsobiť a prestať produkovať veci, ktoré nepotrebujeme.

Reduce

Obmedzte to čo potrebujete a nemôžte odmietnuť.

Na začiatok je najlepšie zhodnotiť, čo už vlastníte. Do budúcnosti vám to pomôže nakupovať lepšie, budete si totiž istí tým, čo naozaj používate a potrebujete. Spýtajte sa pri najbližšom rozhodovaní:

*Naozaj to potrebujem?
Nedostanem sa tam aj inak ako autom?
Nestačí mi kúpiť si menšie množstvo?
Musím to mať vytlačené na papieri?*

Zredukovať množstvo vecí, ktoré kupujem/používam. S každou novou vecou, ktorú kúpim, vzniká odpad – či už pri procese jej výroby, jej balení, alebo jej doprave. Nakoniec sa odpadom stáva aj vec samotná.

Reuse

Využite znova, novým spôsobom.

Rozdiel medzi recykláciou a ďalším využitím je, že danú vec nemáme v takom rozmere ako pri recyklácii, kedy vzniká v podstate nový produkt. Tento krok sa však dá veľmi jednoducho zapojiť do každodenného života. Pri nákupe si napríklad vždy vezmite z domu vlastné vrecká na zeleninu, či pečivo a používajte ich kým sa nezničia. Požičiavajte si v rodine, či s kamarátmi. Vyhnite sa tak kúpe niečoho, čo potrebujete len na konkrétnu príležitosť. Nakupujte oblečenie z druhej ruky. Second-handly sú rozšírené a nájdete tam oblečenie vo všetkých farbách a veľkostiach. Pri nákupoch uvažujte, či sa v budúcnosti bude daná vec dať opraviť alebo či je kvalitná a vydrží.

Veci je dôležité používať opakovane. Ak mi vec doslúžila, pred vyhodnotením sa zamyslím nad inou možnosťou jej využitia. Napr. sklenený pohár od

jogurtu viem ponúknuť niekomu na zaváranie alebo použiť na uskladnenie drobností. Roztrhané tričko môže slúžiť ako výplň do vankúša či handra. Zároveň myslím na to, že každá jednorazová vec má svoju alternatívu na viac použítí (slamka, obedár, fľaša na vodu, ...).

Recycle

Recyklujte to, čo nemôžete znova použiť, obmedziť alebo odmietnuť.

Aby bola recyklácia efektívna, musíme vedieť ako sa robí správne. Napríklad papier, či plast sa dá ľahko oddeliť už doma. Najlepšie je mať koše prakticky v kuchyni - uvidíte, že keď budete separovať odpad, bude ho treba vynášať omnoho menej. Tomu samozrejme predchádza premyslená kúpa, pri ktorej uvažím, či si viem všetkých súčasti tovaru a obalu zbaviť s čo najmenšou ekologickou stopou. Zmesovému komunálnemu odpadu sa chceme vyhnúť, nakoľko ten končí na skládke odpadov alebo v spaľovni s energetickým zhodnotením. Konkrétne info, ako najlepšie triediť nájdete na ďalších stranách.

Rot

Zvyšok do kompostu! Kompostovanie je riadený proces rozkladu biologicky rozložiteľného odpadu.

Ak máte záhradu, tento krok môže byť jednoduchší a navyše aj veľmi využiteľný. Existujú však aj komunitné kompostárne, o ktoré môže požiadať napríklad jedna brána v paneláku spolu. Možnosťou do bytu je špeciálna nádoba, ktorá je

prispôbená tak, aby ste ju mohli mať v kuchyni či na balkóne. Pri kompostovaní sa odpad stáva potravou pre iné organizmy, ktoré z neho vytvoria kvalitné hnojivo aj na pestovanie našej potravy.

Zoznam produktov, predmetov, vecí, ktoré návštevník môže prestať kupovať, resp. môže ich obmedziť

- **Fľaša na vodu**- jednoduchý tip, ktorý vám opäť ušetrí okrem množstva odpadu aj peniaze. Po pár dňoch si zvyknete, že ju treba mať stále so sebou a počas dňa len dopĺňať.
- **Nákupné tašky**- stačí mať 1-2 poruke v aute. Ideálne je mať pripravené vnútri aj zopár menších plátených vreciek na pečivo, či ovocie a zeleninu. Takto budete pripravení aj na nečakaný nákup po ceste z práce.
- **Take-away hrnčeky** na kávu - v súčasnosti sa znovu použiteľné termo hrnčeky dajú zohnať všade. Navyše sú ľahké, a v niektorých kaviarňach vám za vlastný hrnček dajú aj zľavu.
- **Vlastná krabíčka na take-away obed**- vo väčšine jedální nemajú problém naložiť jedlo do vašej vlastnej krabíčky.
- **Kuchynské rolky**- naše staré mamy používali namiesto roliek a jednorazových servítkov v kuchyni len látkové handry a utierky. Po používaní ich stačí vyprať, či prevariť.
- **Rozložiteľné sáčky do koša**- Po použití môžu byť súčasťou kompostu. Je v poriadku ak ich vyhodíte aj do bežného kontajnera na plasty, sú totiž recyklovateľné s ostatnými plastmi. Pozor si však treba dávať v prípade domácich kompostérov.

- **Čapovaná drogeria, tuhé šampóny, prírodné dezodoranty...** - značky prírodnej kozmetiky sa snažia aj balenia urobiť buď čo najviac recyklovateľné alebo ho zminimalizovať úplne. Okrem iného kúpou prírodnejšej kozmetiky sa vyhnute prieniku toxických chemických látok do spodných vôd.

Stručný prehľad informácií ako triediť odpad (sklo, papier, plast, komunál...)

Triedený zber odpadov na Slovensku nie je jednotný a odpady sa zbierajú v rôznych kombináciách. Ak si nie ste istí, aký systém zberu je vo Vašej obci, informácie by mali byť dostupné na webovom sídle obce, ako aj na zberných nádobách (kontajneroch) na triedený zber odpadu. V niektorých obciach sa namiesto zberných nádob (kontajnerov) na triedený zber využívajú vrecia. Najdôležitejšie je vzniku odpadu predchádzať a až následne triediť a recyklovať. Snažíme sa o to, aby nám vznikalo minimum zmesového komunálneho odpadu. Čoskoro sa za množstvo odpadu bude platiť – to znamená, čím viac odpadu občania vyprodukujú, tým viac zaplatia na daniach za odvoz.

Modré nádoby na papier

- **papier, časopisy, noviny, zošity, kancelársky papier, letáky, katalógy, pohľadnice, listy, papierové tašky** (nie darčkové, lebo sú povoskované)
- **lepenka a kartón** (s dôrazom na minimalizáciu objemu, t. j. stlačené)
- **skartovaný papier**
- **papierové krabíčky a kartónové škatule** (papierové lepiace pásky môžu ostať; s dôrazom na minimalizáciu objemu, t. j. stlačené)
- **obálky s plastovým okienkom** (okienko tam neprekáža)
- **papiere zopnuté kovovou spinkou v malom množstve** (malé množstvo spiniek neprekáža, ale je možné ich aj oddeliť a naložiť s nimi ako s ostatnými kovmi)
- **výrobky a obaly označené symbolmi: PAP** (čísla 20 – vlnitá lepenka, 21 – hladká lepenka, 22 – papier)
- **rolky od toaletného papiera a kuchynských servítkov alternatívne využiť ako HRAČKY pre deti alebo KOMPOST, alebo spáliť v KOZUBE**
- **obaly od vajčiek alternatívne POUŽÍVAŤ ZAS A ZNOVA DOKOLA** (odnieť na trh) **alebo KOMPOST, alebo SPÁLIŤ V KOZUBE**

Nevhadzuje sa

mokrý, masťný alebo znečistený papier, použité plienky a hygienické potreby, obaly z kombinovaných materiálov (viacvrstvové obaly od trvanlivého mlieka, džusov, tetrapaky)

Zelené nádoby na sklo

- **číre, zelené aj hnedé sklo** (prázdne, neznečistené hrubo či chemicky) – **nálepky etikety, uzávery nie je potrebné odstraňovať, v procese recyklácie sa buď odseparujú, alebo spália pri tavení skla**
- **sklenené fľaše, sklenené poháre, sklenené vázy, sklenené obaly** (od kozmetiky, kávy či pochutín, bez plastového vrchnáka)
- **úlomky tabuľového skla, sklenené črepy**
- **masťné sklenené fľaše od kuchynského oleja** (od oleja neumývať, olej vyplavený do vody je problematický v rámci procesu čistenia odpadových vôd a pre samotnú kanalizačnú sieť; prebytočný olej z varenia zbierame cez sitko do PET fľaše a následne odnášame na recykláciu na ZBERNÉ MIESTA – napr. vybrané čerpacie stanice Slovnaft – ich zoznam nájdete na <https://slovnaft.sk/sk/cerpacie-stanice/predajne/zber-pouziteho-kuchynskeho-oleja/>, či ďalšie miesta (ZBERNÝ DVOR a pod.); panvicu od oleja/masti vytrieť papierom a ten hodiť do ZMESOVÉHO KOMUNÁLNEHO ODPADU)
- **výrobky a obaly označené symbolmi: GL** (čísla 70 – číre, 71 – zelené, 72 – hnedé sklo)

Nevhadzuje sa

porcelán, keramika, autosklo, zrkadlá, TV obrazovky, zrkadlá, žiarovky a žiarivky, autosklo, plexisklo,

Žlté nádoby na plasty,

v niektorých obciach aj na kovy

- **plastové fľaše od nápojov** (prázdne, neznečistené, s dôrazom na minimalizáciu objemu stlačené)
- **plastové fľaše od kuchynského oleja** (prázdne, neznečistené, s dôrazom na minimalizáciu objemu stlačené), (fľaše od oleja neumývať, olej do vody nepatrí – použitý alebo starý kuchynský olej zlievať cez sitko do jednej takejto PET fľaše a odniesť na miesta odberu – napr. vybrané čerpacie stanice Slovnaft – ich zoznam nájdete na <https://slovnaft.sk/sk/cerpacie-stanice/predajne/zberpouziteho-kuchynskeho-oleja/>)
- **plastové obaly a kelímky od potravín** (kečup, horčica, jogurt, smotana, bryndza a iné, ...), (prázdne, neznečistené, s dôrazom na minimalizáciu objemu stlačené) **POZOR! Fólie a polystyrénové tácky od mäsa, mäsových výrobkov a syrov patria do ZMESOVÉHO KOMUNÁLNEHO ODPADU – ich tuk sa dostal do štruktúry plastu a znemožňuje recykláciu, ani dôkladné umytie nepomôže**
- **fólie** (bublínková, strečová, ...), **plastové tašky a mikroténové vrecká**
- **plastové obaly od liekov** (bez liekov, nekombinované s hliníkom či iným materiálom), **ak obsahuje lieky do LEKÁRNE**
- **plastové obaly od pracích a čistiacich prostriedkov a kozmetiky** (prázdne, s dôrazom na minimalizáciu objemu stlačené)
- **obalový polystyrén** (iba čistý, nesmie byť znečistený napr.

jedlom ani stavebným odpadom) – **pri veľkom množstve však zaviezť na ZBERNÝ DVOR a nezaplniť zbytočne kontajnery na zberných miestach**

- **plastová lepiaca páska**
- **platobné a vernostné plastové karty – odstrihnúť čip** (ten do ZMESOVÉHO KOMUNÁLNEHO ODPADU)
- **výrobky a obaly označené symbolmi: PET (1) – dobre recyklovateľný, HDPE (2), PVC (3) – odporúčame nepoužívať – je škodlivý, LDPE (4), PP (5), PS (6), Ostatné (7) – Kategórii „Ostatné“ sa odporúčame vyhýbať, nakoľko ide často o zmes viacerých plastov či dokonca materiálov, čo robí výrobok nerecyklovateľným a z triediacej linky poputuje rovno do zmesového komunálneho odpadu** (napr. jednorazový plastový riad, či slamky)

Nevhadzuje sa

PET fľaše od potravinárskych olejov, obaly od nebezpečných látok, ako napr. motorových olejov, chemikálií, farieb, podlahové krytiny, vrstvené obaly.

Fólie a polystyrénové tácky od mäsa, mäsových výrobkov a syrov patria do ZMESOVÉHO KOMUNÁLNEHO ODPADU – ich tuk sa dostal do štruktúry plastu a znemožňuje recykláciu, ani dôkladné umytie nepomôže.

Červené nádoby na kovy

nemagnetické kovy (hliníkové):

- **tenkostenný hliník** (obaly z čokolád, hliníkové viečka od kompótov, jogurtov a iných mliečnych výrobkov, tenké hliníkové obaly od paštét, ...)
- **alobal** (použitý na balenie alebo z varenia/pečenia, ale bez zvyškov jedla)
- **hliníkové plechovky** (prázdne, s dôrazom na minimalizáciu objemu stlačené)

magnetické kovy (železné):

- **konzervy bez zvyškov jedla** – prípadný olej preliať cez sitko do PET fľaše a odniesť na ZBERNÉ Miesto – napr. na vybrané čerpacie stanice Slovnaft – masťnú konzervu vytrieť papierom a ten hodiť do ZMESOVÉHO KOMUNÁLNEHO ODPADU)
- **plechovky** (prázdne, s dôrazom na minimalizáciu objemu stlačené)
- **kovové obaly** (od jedla, drogérie, kozmetiky, sprejov, ...), kovové súdky
- **kovové uzávery, uzávery od kompótov**
- obaly označené symbolmi: FE (40 – oceľ), ALU (41 – hliník)

Nevhadzuje sa

kovové obaly kombinované s iným obalom, napr. obaly zo zubnej pasty, kovy hrubo znečistené zvyškami jedla, farbami a rôznymi chemickými látkami.

Hnedé nádoby na bioodpad

- **zvyšky, šupky, odrezky a ohryzky od surového ovocia a zeleniny**
- **škrupinky od vajíčok**
- **papierové čajové vrecúška** (bez spiniek a poplastovaných častí, aj vylúhované)
- **sypané čaje** (aj vylúhované)
- **kávová usadenina**
- **papierové vreckovky a servítky**
- **papierové obaly od vajíčok**
- **rolky od toaletného papiera a kuchynských servítk** (neparfumované)
- **zvyšky varených jedál sa odporúča dávať len vo veľmi malých množstvách** (nemastné, nevarené s mäsom a mliečnymi výrobkami)
- **nefarbené vlasy, nelakované nechty**
- **kompostovateľné papiere, príbory**
- **kompostovateľné bambusové zubné kefky** (treba mať istotu, že aj štetinky sú neplastové a kompostovateľné; ak nie sú kompostovateľné, je potrebné ich odstrániť)
- **prírodné hubky** (na riad a umývanie) – **morské huby, lufa, celulóza**
- **zvyšky rastlín** (interiérových aj exteriérových)
- **tráva, listie, seno, slama, burina**
- **drevené piliny, drevná štiepka**
- **hlina**
- **vychladnutý popol a uhlie z dreva**
- **menšie konáriky, odrezky z viniča**
- **chlieb, pečivo, múka** (obyčajné, neochutené, bez obsahu masla, mliečnych či lekvárových

náplní a celkovo radšej len v malom množstve, lebo láka hľadavce...)

- **nahnité ovocie a zelenina, ale neplesnivé** (resp. len vo veľmi malom množstve)
- **naozaj prírodná 100 % organická bavlna a iné 100 % prírodné látky** (ľan, konope, vlna, juta, hodváb, bambus, kašmír, ...) **na malé kúsky, nefarbené, nebielené, nezošívané polyesterovou niťou**
- **voskované bavlnené obrúsky**
- **podrvené orechové škrupinky, kôstky**
- **trus bylinožravých zvierat**
- **natrhaný kartón, nefarbený, bez lepiacej pásky**
- **šupky z citrusov len v malom množstve** (citrón, pomaranč, grep, zázvor, banán, ...)

DOMÁCI VERMIKOMPOST NIE:

- cibuľa, cesnak, zázvor – výrazné chute
- šupky a zvyšky citrusov – len menšie množstvo pokrývané na drobno
- kôstky
- kompostovateľný „bioplast“

Nevhadzuje sa

mäso, ryby, kosti a mliečne výrobky, olej, masť, tuky a mastné potraviny, veľmi plesnivé potraviny, cigarety, vlasy, výkaly psov a mačiek, fekálie, popol, potraviny v obaloch, kamene, škrupiny z vajec.

Keď si stále nie ste istí, ako naložiť s konkrétnym typom odpadu, odpad radšej hodiť do triedeného zberu ako do zmesového, na triediacej linke sa to dotriedi (ľudia na triediacej linke vedľa, čo sa ešte dá vy-

triediť a čo už nie). Netreba tento postup však „zneužívať“ a hádzať priveľa nevhodného odpadu do triedeného, aby sme neznehodnotili celý kontajner, ktorý tak skončí v spaľovni alebo na skládke odpadov.

Veci stále využiteľné, no nevyužité, ako napr. oblečenie, hračky, riad, knihy a pod.:

- darovať známym
- darovať na charitu
- ponúknuť na bazos.sk, bazar.sk, Zóna bez peňazí, ...
- zaniest' do tzv. knižnice vecí, kde si to môžu ľudia požičiavať
- burzy, SWAPy, ... (napr. burza Priatel'ia zeme SPZ)
- pohľadať a ponúknuť upcycling výrobcom – upcycling je kreatívna premena vecí určených na vyhodenie na nové produkty s rôznym spôsobom využitia. Vo svete stále populárnejší smer.

POZNÁMKY

Naše OZ Zem bez odpadkov

má za cieľ šíriť osvetu a priniesť uvedomenie o vážnosti situácie, a naše ďalšie plánované aktivity následne prinášajú riešenia – čo môže človek robiť, aby zredukoval negatívny dopad svojej činnosti na životné prostredie.“

Cieľom nášho občianskeho združenia je osloviť všetky vekové kategórie inými aktivitami, no s rovnakým cieľom. Zmeniť postoj a zmýšľanie v oblasti recyklácie a environmentálneho zmýšľania. Našimi aktivitami sa snažíme poukázať na problematiku stále narastajúceho vzniku odpadu a negatívneho vplyvu na planétu Zem.

Viac info o nás sa dozviete na www.zembezodpadkov.sk.

Zdroje:

<https://www.triedenieodpadu.sk/co-je-to-odpad/>

<https://www.triedenieodpadu.sk/mnozstvo-odpadov/> info

<https://www.priateliazeme.sk/spz/odpady>

Bea Johnson- Zero Waste Home, 2013

<https://www.startitup.sk/bezne-veci-zo-zivota-ktore-mozes-nahradit-ekologickymi-alternativami/>

<https://www.odpady-portal.sk/Dokument/103148/ako-spravne-triedit-odpad.aspx>

https://www.incien.sk/wp-content/uploads/2019/10/NP_Alchymia_odpadu_v1.5_typA_FINAL.pdf

Tieto materiály boli vyrobené v spolupráci s O.Z. Planet Lover.

PLANET LOVER

**OPERAČNÝ PROGRAM
KVALITA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA**

Európska únia

PROJEKT JE SPOLUFINANCOVANÝ EURÓPSKOU ÚNIOU

Vytlačené na recyklovanom papieri